

Антон Бережний

Наук. керівник – к. пед. н., доцент Агейчева А.О.,

м. Полтава

ПЕРЕВАГИ NMT-СИСТЕМ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗЕВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Велика частина вітчизняних компаній співпрацює сьогодні з іноземними партнерами, веде переговори різними мовами, іншомовне спілкування потрібне також у реалізації презентацій, підготовці окремих документів тощо. Крім того, переклад текстів актуальний і у звичайному житті кожної людини, адже сьогодні до іншомовних текстів звертаються майже всі, коли мова йде про наукові чи популярні статті, книги, фільми чи просто у спілкуванні з іноземцями. Сучасні програми перекладу тексту дозволяють миттєво отримати текст потрібною мовою і зрозуміти співрозмовника. Не варто не брати до уваги й професійний переклад великих за обсягом текстів, де програмне забезпечення елементарно раціоналізує використання робочого часу людини, що відповідає за якісний переклад.

Результати наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних науковців щодо використання AI (ШІ) в перекладацькій діяльності засвідчують, що ці технології за останні 3-4 роки набули значного поширення, а стрімкий розвиток цього інструменту триває вже щонайменше останні 10-15 років.

Надзвичайної актуальності у зв'язку з цим набуває питання підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКТ) українських перекладачів. Наразі випускники-перекладачі університетів України здебільшого мають самостійно опанувати ці технології, виходячи на ринок праці, що значно знижує ефективність роботи та рівень перекладацької освіти у порівнянні з більш прогресивними методами навчання в країнах Західної Європи, США тощо [1].

Мета нашої розвідки полягає у спробі розгляду найновіших тенденцій розвитку технологій штучного інтелекту, зокрема нейронних мереж, у перекладацькій професійній діяльності, застосування технологій AI та порівняльного аналізу низки NMT-систем для письмового перекладу, які варто опанувати майбутнім фахівцям галузевого перекладу.

З появою Neural Machine Translation (NMT) давно відомий машинний переклад зробив ще один технологічний прогрес. Використовуючи нейронні мережі, нейронний машинний переклад застосовує штучний інтелект (AI) для створення більш якісних перекладів. Замість того, щоб «вгадувати» ймовірний результат, нейронні мережі намагаються відтворити когнітивний стан перекладача. У результаті виходить переклад, який звучить набагато органічніше, а також точніше передає зміст і нюанси теми. У результаті цієї еволюції машинний переклад тепер достатній для читання звичайних, неважливих ділових документів, а також для розуміння чи узагальнення величезних обсягів тексту.

Моделі нейронних мереж дуже відрізняються від систем на основі фраз. У той час як остання розбиває вхідне речення на набір слів і фраз і відображає кожне зі словом або фразою цільової мови, нейронні мережі враховують усе вхідне речення на кожному кроці під час генерації вихідного речення.

У 2016 році Google Translate перейшов на нейронний машинний переклад, щоб забезпечити свою систему нейронного машинного перекладу (GNMT). У Google заявили, що ця зміна спрямована на потребу в меншій кількості інженерних і дизайнерських варіантів, одночасно збільшуючи точність і швидкість.

Потужність NMT полягає в його архітектурі нейронної мережі, яка дозволяє йому навчатися на величезних масивах даних і адаптуватися до нових контекстів. Це робить нейронний машинний переклад ідеальною

технологією для компаній, яким потрібно швидко, точно та гнучко перекладати велику кількість вмісту.

Стисло переваги нейронного машинного перекладу можна підсумувати так:

- **Висока точність:** опираючись на постійно розширювані набори даних і використовуючи мовне моделювання, механізми NMT можуть розуміти ширший контекст слів і фраз, щоб створювати більш точні та плавні переклади та вдосконалюватися з часом. Навпаки, звичайний MT на основі фрази враховує лише контекст кількох слів по обидва боки від перекладеного слова.
- **Швидке навчання.** Нейронні мережі можна швидко навчити за допомогою автоматизованих процесів, на відміну від дорогих і здебільшого ручних методів, необхідних для MT на основі правил.
- **Проста інтеграція та гнучкість.** Перевага, яку NMT переносить від свого статистичного попередника, полягає в тому, що його можна інтегрувати через API та SDK у будь-яке програмне забезпечення та застосовувати до багатьох форматів файлів вмісту.
- **Налаштування:** зазвичай ви можете налаштувати вихідні дані NMT і оновити модель за допомогою термінологічних баз даних, глосаріїв брендів та інших джерел даних для покращення результатів.
- **Економічна ефективність:** людський переклад може бути дорогішим, особливо в проєктах, які включають багато слів і багато мов. NMT дає змогу скористатися перевагами високоточних і швидких систем для перекладу за невелику частку вартості. А вже постредагування можуть зреалізувати фахівці-перекладачі.
- **Масштабованість:** коли переклад потрібно розширити, нейронний машинний переклад може допомогти швидко та легко задовольнити підвищений попит.

Наведений вище перелік чітко показує, що нейронний машинний переклад – це потужна технологія, здатна революціонізувати можливості перекладу сучасної компанії, зорієнтованої на інноваційні процеси в усьому з перекладом включно.

Слід зауважити, що NMT не підходить для всіх випадків використання або типів вмісту (ці випадки ми розглянемо детально у наступній публікації).

Зіставлення дослідниками систем автоматизованого перекладу (АП, англ. Computer-Aided Translation (CAT)) у галузі письмового перекладу (таких, як Trados, SmartCAT, MemoQ), за показниками ефективності ручного та машинного перекладу, функціональних можливостей, доступності програми для встановлення та опанування фахівцем-новачком або студентом-перекладачем, а також зрозумілість користувацького інтерфейсу CAT-системи, показало, що найбільш ефективною CAT-системою для використання у навчанні основам автоматизованого перекладу студентів у процесі опанування перекладацької спеціальності у ЗВО України є хмарна система SmartCAT. З'ясовано, що ця програма не поступається Trados Studio та MemoQ за функціональними показниками, проте її освоєння є інтуїтивно зрозумілим, оскільки вона має вбудовану систему навчання перекладу, що є значною перевагою для перекладача-початківця.

Джерела та література:

1. Красуля А. В., Турчина М. В. (2020). Використання інструментів штучного інтелекту: порівняльний аналіз систем автоматизованого перекладу. *Львівський філологічний часопис*. Вип. 8. С. 108–113. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82708>